

קול התנין

יו"ל ע"י 'ועד הורים'
למסירת מידע
ומשלוח מסמכים
טלפקס: 03-691-5752
דוא"ל: kol581562@gmail.com

דאגה בכל שדרות היהדות הנאמנה

שינוי דרכי החינוך בחסידות בעלזא הופך לתעמולת הסתה והדחה לתלמודי התורה מכל החוגים

שהוא ראש 'ישיבות ההסדר חדותא' ויוזם המתווה של משרד החינוך למוסדות הפטור, וגם חסיד בעלזא, וכן את ח"כ משה טור-פז ממפלגת 'יש עתיד', יוזם תוכניות לשילוב חרדים בחברה הישראלית, שהנושא חם וקרוב לליבו.

המטרה: חיבור בין ילדי ישראל לילדים החילוניים!

לאחר ה'ההתפארות' של חורשתי רעתינו,

בשתי הדמויות שהגיעו ל'הישג' העצום מבחינתם, פתחו הללו את פיהם, ואז אז יצאו התוכניות הזדוניות בצורה המפורשת ביותר.

ח"כ משה טור-פז הציג את המטרה הבסיסית מצידו לביצוע המהלך החמור, וחשף את המזימה הזדונית במלואה. וכך אמר: "מה שכוואב לי זו

הלכידות החברתית שלנו. בעיניי, האיום הכי גדול לחברה הישראלית זו ההתפרקות שלה לתתי שבטים, וחוסר התקשורת ביניהם."

על פי הדברים הברורים של טור-פז מתברר, כי את התוכנית אותה הוא הוביל בשתי ידיו, לא ביצע מתוך צורך כלשהו 'להכחיס' את הילדים החרדיים, אלא מתוך מזימה ברורה לערב ולבולל את הילדים החרדיים עם הילדים החילוניים!

הכל איפוא מונח על השולחן בגלוי ובפומבי. לא עוד תירוצי הסרק של לימודי ליבה מתוך דאגה לעוני של החברה החרדית מרובת הילדים וכדו', אלא רצון מפורש

הדינמיים המתחוללים בציבור החרדי". אחד הנושאים המרכזיים שתפסו את תשומת ליבם, היה כמובן "מתווה בעלזא". כשהכוונה לרפורמת החינוך של חסידות בעלזא, שנחתמה לאחרונה בין משרד החינוך לועדת החינוך של חסידי בעלזא ביוזמתם של ח"כ משה (קינלי) טור-פז ממפלגת 'יש עתיד', ויונתן רייס חסיד בעלזא, יוצא צבא ומייסד רשת מוסדות ההסדר-החרדי 'חדוותא'.

הפרשה המטלטלת של העברת כל תלמודי התורה של חסידות בעלזא לידי משרד החינוך, ממשיכה להסעיר את כל הציבור החרדי. ולמרות שחלף זמן ניכר מאז התחולל הדבר, עדיין שוררת התעניינות ודאגה בציבור החרדי ביחס למאורע מסעיר וחמור זה. ולא בכדי, מפני שמלבד חורבן חינוכם של 9,000 ילדי חמד - הרי שצרה זו אינה רק צרתם של אותם אלפי ילדי תשב"ר הטהורים אלא צרת החינוך החרדי כולו.

ככל שעובר הזמן וגורמי השלטון כמו גם שותפי ההסכם 'מבפנים' מופיעים ברבים ומדווחים על התהליך, מתגלים רובדים נוספים ועמוקים של גודל הסכנה בצעד חמור זה.

"יום עיון" שנערך בחודש האחרון, הסבירו שושביני המהלך כיצד נרקם ההסכם המחפיר מול משרד החינוך, מה

הם היעדים, ומה מתוכנן לשלבים הבאים. תוכנית זדונית מסמרת-שיער להשתלטות כוללת על החינוך החרדי

הכינוס המדובר התקיים במסגרת הכנס השנתי של 'המכון הישראלי לדמוקרטיה' תחת הכותרת "התכנית לחברה החרדית בישראל", כשמרבית הדוברים נמנים על השורה הראשונה של מהרסי ומחריבי הציבור החרדי, משת"פים ורפורמיסטים ידועים, סוכני שינוי ואדריכלי שינוי, שהתיישבו יחדיו סביב שולחן עגול עם פקידי ממשל שונים, "כדי להעמיק מבט על המגזר החרדי ולנתח את תהליכי השילוב

אוטונומיה בתמורה

השכלה ותעסוקה במגזר החרדי

הכנס השנתי של התוכנית לחברה החרדית בישראל, המכון הישראלי לדמוקרטיה

מכון הישראלי
לדמוקרטיה

המלצות לחינוך מערכת החינוך החרדית
ד"ר גלעד מלאך, ראש התוכנית לחברה החרדית בישראל, המכון הישראלי לדמוקרטיה

12:20-11:50 תקציב תמורת הישגים - המקרה של חסידות בעלזא
רחלי אינבוביץ, חברת תלם לפיתוח חברתי כלכלי, משוחחת עם
ח"כ משה (קינלי) טור-פז ועם הרב יונתן רייס, חסידות בעלזא, ראש ישיבת ההסדר החרדית בגן יבנה

תקציב תמורת הישגים - המקרה של חסידות בעלזא

במהלך הכינוס נחשפו נתונים חדשים ומסעירים בנוגע לתוכנית זו, והתברר בצורה ברורה, כי אין המדובר בתוכנית נקודתית הנוגעת לתתי"ם של בעלזא, אלא זוהי "תוכנית אב" להחרבת החינוך החרדי כולו באופן מושלם, ה"הילת".

בראשית הכינוס הציג המנחה את השושבינים למהלך, ואמר: אני רוצה להודות על האפשרות לקיים שיחה עם שני השושבינים הראשיים של המהלך הכי חם באיזור, בסך הכל חודש ימים מאז שקמה הסערה בשל מה שמכונה 'מתווה בעלזא', אני קודם כל רוצה לברך את יונתן רייס

להביא לאיחוד החברה הישראלית על כלל מגזריה השונים, תוך הפלת חומות ההתבדלות.

כיבוש ערמומי:

"ממלכת החרדי" - שאינו רשמי

ואז הגיע תורו של יונתן רייס, המשת"פ מבפנים, אשר חשף הוא את המזימה שנעשתה במהלך זה, של הפיכת החינוך החרדי ל"חינוך ממלכתי" בערמומיות שאין כדוגמתה, וכך הוא מספר:

"הגעתי למשרד החינוך ואמרתי דבר מאוד פשוט. - כל היום דנים, תיכנסו לממלכתי-חרדי, או לא תיכנסו. זה לא רלוונטי כי על המהות אין שאלה. השאלה היא רק על העצמאות. דלית שטאובר - מנכ"לית משרד החינוך - אמרה לי שברגע שהיא גילתה נכונות וזיהתה גוף מרכזי שמוכן להתקדם אל היעד, אז היא תפסה יוזמה ואמרה תהיו ב"פטור", תגיעו לאותו יעד, וכך נתקדם".

כאן גילה דובר החסידות סודות כמוסים מחדרי הדיונים עם "חורשי רעיתנו" פקידי משרד החינוך. הוא חושף שהפקידות החילונית הכפרנית הפצירה בהם לאחר שהם הסכימו על מתווה החינוך - שייכנסו ל"ממלכתי חרדי" (חסידים) אבל הוא בלשונו המושחז יש לו תשובות מוחצות לכל שאלה. הוא מתגונן: "זה לא רלוונטי כי על המהות אין שאלה". נכון הוא דובר אמת, על המהות דהיינו על התכנים המרובים בכמות ובאיכות הם כבר הסכימו שייכנסו לתת"ם, לליבות ומוחות ילדי חמד הרכים והטהורים. והשאלה היא רק על ה"עצמאות"!!!

כאן הוא מגלה שכל הרצון להיכנס תחת רשת ה"חינוך העצמאי" היה כדי שעטרת ה"עצמאות" תגן עליהם מפני הביקורת הציבורית. וכאשר זה לא עלה בידם אז הוא התחנן "תשאירו אותנו תחת המטרייה של מוסדות פטור" ובהיות ששם הפיקוח הוא יותר קטן מאשר במוסדות ה"מוכרים" אז הביקורת הציבורית לא תתרומם. אבל תוך כדי דיבור הוא מתלהב ומצטט את דברי המנכ"לית שמגלה שאין כל משמעות תחת איזה מעמד ישארו מוסדות בעלזא, תחת "פטור" או "מוכר" כפי שהיא הכריזה: "העיקר זה שיש כאן גוף מרכזי שמוכן

כיבוש מס' 1

"מבחינתי שלב א' הסתיים בהצלחה. עכשיו אנו בשלב ב'. התקדמנו 100 מטר מתוך קילומטר", אמר רייס לנוכחים, "הרבה חושבים שאם זה רק 100 מטר, אז עקצנו אותם ב-900

מטר הנותרים. אבל זה לא הגישה הנכונה. בוא נראה כיצד אנו עושים את מאה המטרים כמו שצריך. אם זה יתקדם, אחרי עוד עשור נתקדם עוד 100 מטר. ואם יעצרו ויפריעו לנו עם בג"צים ולא נתקדם, פירושו שהלכנו אחורה".

"בבעלזא יש אתגרים חינוכיים שלא היו פעם, כמו בכל המגזר החרדי. אי אפשר להתמודד עם זה בכלים של פעם, בשביל להתמודד עם האתגרים של היום, צריך כסף. ההגדרה ברורה. התפיסה צריכה להיות עסקית. כל רב יחליט לעצמו האם וכמה הוא מוכן לשלם בלימודי ליבה על מנת להתמודד עם האתגרים החינוכיים. אני חושב שאם מגיעים בגישה עסקית, הדברים מתקדמים. מוסדות ההסדר שלי זה בדיוק אותו דבר".

המשיך אחריו ידידו הסרסור חה"כ משה טור פז: "בעלזא זה רק ההתחלה, וכמו שאמר כאן יונתן רייס, ברגע שהתחלנו זה לא ייגמר פה. צריך להסתכל על התמונה המלאה. אני יגיד איך אני רואה את תמונת העתיד שלא קיימת היום. אנחנו כעת במהלך סופר-חשוב, אני קורא לזה 'העלייה הראשונה' לשילוב החרדי בישראל".

כיבוש מס' 2

"עדיין לא ייצא מזה הרבה אבל בהחלט ייצא משהו. מהנתונים של המכון הישראלי לדמוקרטיה אנו יודעים כי ישנם כארבעים אחוזים של חרדים המגדירים עצמם כמודרניים או בעלי נטייה למודרניות. הם קהל היעד של החינוך הממלכתי-חרדי. צריך להשקיע המון כוח בהתפתחות חינוך הממ"ח, ולעלות משלושה אחוזים לשלושים אחוזים בתוך עשור. זה החזון, וזו צריכה להיות תכנית העבודה של משרד החינוך".

כיבוש מס' 3

"ומה עם שבעים האחוזים הנותרים? - כאן צריכה להיות תוכנית משלימה. זו התוכנית של 'תקצוב תמורת הישגים' שמיועדת לציבור השמרנים, המיינסטרים החרדי, עם זה כל אחד יוכל להתמודד. במקום לעשות שיעורים של לימודי חול מצ'וקמטים מדי יום, נעשה זאת באופן של לימודים מקצועיים".

כיבוש מס' 4

"בסוף לא תהיה ברירה ונצטרך להגיע גם אל החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני. יושבים שם כמות גדולה מדי של תלמידים שלא ניתן להתעלם מהם. אם נמשיך לתקצב אותם במאה אחוז, ונקבל רק שלושים אחוז, גם זה לא יספיק, וגם בזה נצטרך לטפל. ואולי זוהי 'ביצת הזהב' של האירוע. אלו בעיניי המהלכים".

כיבוש מס' 5

"בנוסף, יש גם מודל משלים. שמיועד לשמרנים שנוטים לכיוון הקנאים, ואף לקנאים עצמם. נלך לתלמודי תורה של הזרמים הקיצוניים, ולא נבקש מהם דבר. הם לא יצטרכו להוסיף כלל לימודים ממה שקיים כיום וימשיכו לקבל תקציב מופחת. אבל את הפער הזה בתקציב, ניתן ישירות להורים שיסכימו להשלים לילדיהם את לימודי הליבה בשעות אחר הצהריים".

הרהורים בצל נשק החוצפה החדיש

היכן נעלמה חובת האמונה והבטחון?!
ומה פשר הבעיטה במסורת הדורות!?

לא יאומן! כשהחלה הסערה עמדו דוברי הקהילה בקול רפה ודבקו בגירסה שלהם שהם אינם משנים מאומה, אינם חלילה "ממלכתי-חסידי-חרדי" אלא פשוט הקוזק הנגזל, הם מבקשים ויזה, אישור כניסה לחינוך העצמאי ועקב הסירוב - הם שוברים את הכלים ונכנסים תחת מטריית משרד החינוך באופן רשמי.

הם חזרו על הגירסה התמימה והמיתממת למרות שבמקביל להצהרות שלהם עמדו דוברי המהלך מהצד הממשלתי והסבירו את המהלך בצבע אחר לגמרי, בצבע האמיתי שלו. הם לא מחויבים תשובה ברורה לאף אחד. הם מתעלמים במוחלט מהעובדה שהשלטון הכפרי העיוני חותר ופועל בכל דרך במשך 20 שנה האחרונות לעשות לנוער החרדי "חינוך מחדש" מתוך יעד ברור לייצר סוג חרדי חדש כפי שהם מעוניינים.

הצעד האגרסיבי למסור במחי יד רבבת ילדי תשב"ר טהורים ולכוונם לדרך חינוך חדשה, המהווה סטייה מכל מה שהורונו והזהירו גדולי הדורות לשמור על צביונו של החינוך הקדוש והשמיעו את האזהרה הנצחית: "אל תגעו במשיחי - אלו תשב"ר" - הינו דבר בלתי נתפס! איך יתכן לבעוט באזהרותיהם של גדולי הדורות שהזהירו באזהרות חמורות לבל לשנות מאומה מדרכי החינוך, החל מגדולי הראשונים ועד לגדולי האחרונים דוגמת הגר"א, רבי עקיבא איגר, החתם סופר, רבי ישראל סלנטר, הרי"ם גגור, רבי יהושע מבלז. רבי יהושע לייב דיסקין, רבי חיים מבריסק, רבי ישכר דב מבעלז, רבי יוסף חיים זוננפלד, מרן החזון איש, הגרי"ז מבריסק, רבי אהרן מבלז, הרב מטשעבין ועוד ועוד זכר צדיקים לברכה.

אבל הם נהיו "בא בטענה"!! לאחיהם

להתקדם אל היעד, תהיו ב"פטור" תגיעו לאותו יעד וכך נתקדם".

אכן כן, הם מספרים לציבור שהם ביקשו עצמאות כזו או אחרת אך לא מובן כיצד פיקוח קפדני על לימודי חול משודרגים בכמות ובאיכות ניתן לכוונת 'עצמאי'!?

* * *

השושבין חובש הכיפה הסגורה מ'יש עתיד' השלים אחריו את הערמומיות של המהלך הזדוני, ואמר: "לפני כמעט שנה הגיעו אליי שבעה מנהלי מוסדות, כל אחד מהם מייצג כמה מוסדות, תלמודי תורה וישיבות קטנות, בעיקר מבעלזא. הם באו ואמרו: אנחנו רוצים שינוי, אנחנו מקבלים מעט כסף - אנחנו מייצגים 9000 תלמידים חרדים. בכיתות א' עד י"ב. ואנחנו לא באים לעשות 'פוילע שטיקים'. הקדשנו חלק מהזמן רק כדי לוודא שהם לא באו לעבוד על המערכת".

בהמשך חשף את השואה הנוראה שנגרמה מתוכנית זו למוסדות החרדיים, ואמר: "בכירים חרדים נוספים הגיעו אלי ואמרו גם אנחנו רוצים ואולי יש לנו רעיון יותר טוב. כלומר, הגיע גוף לא פחות גדול מבעלזא ואמר לנו גם אנחנו יודעים לעשות את זה, ומדוע שאנחנו לא נעשה זאת".

לא יאומן גודל הסכנה הנוראה, כאשר נוכחים אנו מפיו של שושבין ההסכם כי אכן אשר יגורנו בא ומנהלים נוספים לוטשים עיניים לתקציבים המוגדלים ומגששים את הדרך לכניעה מוחלטת והחדרת "תכנית הליבה" לת"תים החרדיים.

והוא מסכם את תכנית השוד והחמס: "אם נעשה את המהלכים הללו, החברה החרדית תשתנה מן הקצה אל הקצה. למודרניים יש את הממלכתי-חרדי. למיינסטרים את מתווה בעלזא של 'תקצוב תמורת הישגים'. לכל השאר תהיה תכנית התמריצים שתיתן ישירות להורים".

הדברים כפי שנשמעו השבוע ביום העיון של 'המכון הישראלי לדמוקרטיה' אכן מחרידים. מדובר בתוכנית סדורה ומשולבת של חז"כ חובש הכיפה הסרוגה ממפלגת 'יש עתיד' עם 'סוכן השינוי' המציג עצמו כחסיד בעלזא העושים יד אחת עם צוררי היהדות, ואף מתמוגגים למשמע התיאורים והתחזיות עד להחרבה כוללת של החינוך החרדי.

הממשלתיים ואנשי התקשורת להמשיך לשקר ולתלות בוקי סריקי נגד בעלזא... וכך הסערה תשקע והמהלך ייצא לדרך!
הילדים יתחילו ללמוד עברית מתמטיקה, אנגלית ומדעים ברמה גבוהה, ישרפו שעות על חשבון לימוד התורה, יכינו את עצמם להתמודדות עם המבחנים המאיימים והמפקחים המפחידים, יתכוננו היטב ליעד הנכסף של "תעודת הבגרות" וכפי שכבר גונב לאזניהם שקיימת תכנית לצייד אותם בתעודה, בשלב מסוים בגיל הבחורות.

התקציבים יתחילו לזרום באופן ישיר לחשבונות הבנק של הקהילה או של המלמדים, האושר יציף את פניהם של כל הצדדים, כאשר במקום 6.000 ש"ח, יהיה למלמד 12.000 ש"ח לחודש כמו ברשת החינוך העצמאי ומעיין החינוך. האושר והשמחה יציף את המלמדים והכל יבוא על מקומו בשלום.

* * *

אלא ששאלה כזו היא נאיבית למדי. מי כמו מחוללי העיסקה מטעם הקהילה יודעים היטב לאיזה מהלך הם יצאו ולבעלות מי הם נכנסו. וככל שהתכנית הופכת לברת ביצוע, עליהם להביע הזדהות עם תוכנו כפי שהוא באמת ללא צעצועי לשון וגיבובי מילים ולבצעו בשטח.

כנראה שהתקדים הוא כה מסעיר וכה איום, עד שאין דרך להתגונן מול הביקורת אלא רק מתוך תקווה שגם מוסדות נוספים יקפצו על העגלה הנוצצת של משרד החינוך.

איך אומר השושבין משה קינלי טור פז מ"יש עתיד": **"הקדשנו חלק מהזמן רק כדי לוודא שהם לא באו לעבוד על המערכת"**.

לא פלא ששני דוברים יצאו בסערה בחודש האחרון בנוסח כה מבהיל שהופכת למערכת הסתה והדחה כפשוטו לקהילה ולשאר המוסדות של הציבור החרדי להפוך את מאות התתיים ל"בית ספר" כפשוטו.

הנה דברי הח"כ של הקהילה י.א.

"לא מדובר רק בבעזלא, מדובר בשישים אלף ילדים שלומדים בתלמודי תורה לא רק חסידיים ומוגדרים כמוסדות פטור ואינם נמצאים ברשת החינוך העצמאי ויבני

יוסף, אנחנו כבר שנה נאבקים ודורשים, או להכניס את כולם לחינוך העצמאי או לבני יוסף, או לקבל את אותם תנאים כספיים תמורת אותם תכנים ופיקוח שקיים ב"חינוך העצמאי" ו"בני יוסף" של ש"ס"
גם ה.פ. מנכ"ל מרכז מוסדות בעלז, מגלה בראיון:

"בענין סוגית התתי"ם, הכל התנהל בחשאי גמורה ומוחלטת כמעט כמו דיונים של השב"כ... ורב הנסתר על הגלוי שכן אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין וכו' אנו מקוים מאוד להיות אנשי בשורה בקרוב.

מדובר על תכנית ישנה שכבר מתעסקים בה בסודיות ובחשאי זמן רב. והתיאום הוא כבר למעלה משנתיים, יחד עם עסקנים גדולים וחשובים בציבור החרדי... ותאמין לי כי הראיה הכוללת כאן אינה רק לטובת מוסדות בעלז אלא לטובת עשרות תלמודי תורה של הציבור החסידי בארץ, מכל הקהילות השונות, ואגב לא מדובר רק בקרב קהילות הקודש בציבור החסידי אלא גם בחלק ממוסדות התורה בציבור הליטאי שכולם נותרו מאחור מבחינה תקציבית, וכולם בסופו של דבר יצטרפו ויהנו ויוכלו לגדל את ילדיהם בהרחבה וכרגע לא אוכל עדיין לפרט יותר אבל הדבר ישליך גם על הצלחת הישיבות הקדושות".

והשאלה נשאלת, על איזה "הצלחה" הוא מתכוון? ושמה בצל התקדים ההרסני שהם שיווקו, בכונתם לצעוד צעד נוסף? והמנכ"ל מוסיף לרמוז שוב, שעוד נכונים לנו הפתעות נוספות בהמשך, וכה הם דבריו:

"כך למשל אני חייב לציין בסיפוק את שיתוף הפעולה עם עסקנים חשובים מה שנקרא בשפה הפוליטית: 'ציר שלומי אמונים בעלז', אשר הציבור הזה הוא נאה להם ונאה לעולם וכבר הביא לכמה הצלחות חשובות ובעז"ה יניב עוד פירות ברוכים ופועלות רבות שעוד מוקדם לתת להם במה ופרסום והמשכיל בעת ההיא יידום".

ואכן כדברי מנכ"ל הקהילה ששיתוף הפעולה עם 'ציר שלומי אמונים' הוא ברמה כזו שמשנה את סדרי החינוך החרדי, מתבטא גם ראש הציר 'שלומי אמונים' הח"כ מ.פ. סגן שר החינוך לשעבר:

"אני ואייכלר פועלים בנושא הזה לא מהיום. נפגשתי עם בכירי החינוך העצמאי ודגל כדי שיכניסו חיידרים חסידיים לחינוך העצמאי והם מסרבים בטענה שהמהלך ישבור את המושג של מוסדות הפטור העצמאיים, אז מה שאני יכול לבקש ממשרד החינוך זה שיאפשרו למוסדות שרוצים לקבל על עצמם את לימודי הליבה והפיקוח של משרד החינוך כמו החינוך העצמאי ובתמורה יקבלו תקצוב מוגדל כמו החינוך העצמאי".

הנה לא בוש 'ראש הציר' לצטט את הנימוק הנכון אותו נימקו בפניו אותם הקרויים "ראשי החינוך העצמאי" לסירובם שלא להכניס את מוסדות בעלזא לרשת החינוך העצמאי "בטענה שהמהלך ישבור את המושג של 'מוסדות הפטור' העצמאיים".

באדישות צורמת הוא עובר צד כאינו מזדהה עם הנימוק הכל כך נכון, ובמצח נחושה הוא מגלה שהוא פנה למשרד החינוך שיאפשרו למוסד חרדי חסידי שיש לו רבבת ילדי תשב"ר טהורים לשנות את דרכי החינוך.

הוא לא חולק על כך שהם נוטשים את מסורת "מוסדות הפטור" אבל משתף פעולה עם היוזמה שקהילה חסידית גדולה ואיכותית תהפוך את רבבת ילדי מחניכי "תינוקות של בית רבן שעל הבל פיהם העולם עומד" לחניכי "בית ספר". לסגנון חינוך שכל כולו נוסד למטרת הצלה רוחנית לילדי הפריפריה שכדי שיבואו ללמוד בבית הספר חייבים לדאוג להם ל"קרן ההסעות" ובלי זה הם יחבשו את ספסלי הממ"ד או הממלכתי!

ואמנם על אף הכל, נרבה בתפילה ובתחנונים שלא ינوح שבט ההרס על גורל ילדי תשב"ר הטהורים, והכל יבוא על מקומו בשלום.

"קרן קיימת", "קיימות" - או אבדן האמונה?

הטמעת ערכים ממלכתיים חילוניים לנוער החרדי באמצעות העיריות החרדיות

רוב רובם של יושבי תבל מושפעים בתת מודע ממה שהם שומעים ורואים, ומאחר והתקשורת שבוייה במירוץ מטורף לגרוף הון, וזו היא כל מטרתם, כך שכל המרבה במחיר יזכה שהתקשורת תייחצן אותו ותמכור את סחורתו, והציבור שהדוק וצמוד לתקשורת, קונה את הסחורה כמעט בעיניים עצומות וללא שום מחשבה עצמית. כך עולה בידם של אילי הון, שזה כמובן כולל ראשי מדינות וממשלות, להטות את דעת הציבור כמעט לכל אשר יחפצו, ורק מתי מעט נותרים עם ראש על הכתפיים, לחשוב בדרך עצמאית מוחלטת.

כך אצל אומות העולם ופורקי עול, וכך לדאבונינו גם בקרב צמודי התקשורת שבקרב שומרי תורה ומצוות. מדהים לראות אנשים כישרוניים בעלי שכל ודעה, המביעים את דעתם בעניינים שונים בהחלטיות ובתוקף, וכלל אינם שמים שהם למעשה משמיעים את מה שהם קראו או ראו זה עתה באחד מכלי התקשורת, ובטוחים שהם מביעים את דעתם העצמית... אדרבה נסו ל'כלוא' אחד שכזה לזמן מסוים, בעת שקורה מאורע חדשותי, ללא אפשרות גישה לאחד מכלי התקשורת, ולפני צאתו ל'אור העולם' שמעו מפיו מה דעתו על המאורע, ואז סיכויים גדולים שדעתו האישית, תהיה שונה מהדעה הרווחת בציבור, כי הוא לא קיבל את מנת האינפוזיה היומית, והיה משוחרר מדעתו של שדרן / לבלר, שאילו הפגישה עמו היתה במציאות, היה זה בושה ופחיתות כבוד לעמוד בקרבתו...

זו הסיבה, שגם כאשר מדובר בנושאים שסותרים את יסודי האמונה, אנשים מבולבלים, ולא דווקא מרוע לב או דעות מקולקלות, כי אם מההשפעה העצומה שיש למדיה עליהם, המביא לחוסר מחשבה עצמית ובחינת הנושא על אדני תורתנו הק'.

במה דברים אמורים:

של אנשי דור ההפלגה לא היתה ל'קיימות' של העולם, כי אם כפירה במי שאמר והיה העולם, ועליהם מוטל לדאוג בעצמם להמשך קיומו של העולם.

וכבר הסבירו המפרשים מדוע פירש רש"י (בראשית י"א א') להכתיר את דברי אנשי דור ההפלגה שיש לעשות סמוכות לרקיע בשם "דברים חדים", מפני שכפירה זו חודרת כסכין חד שאינו מרגיש בחתך, שמבחוץ הוא נשמע כמושג מדעי נחמד, אבל בקרבו טמון ארבו לחתוך את הנשמה מאמונתה התמימה בהשגחת הבורא כאילו חלילה אין מנהיג לבירה.

כל תינוק מבית רבן, שמע מרבו בחיידר על חטאם של אנשי דור ההפלגה, את דברי המדרש רבה שהביא רש"י (בראשית יא א'): "ד"א ודברים אחדים, אמרו אחת לאלף ותרנ"ו שנים הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול בואו ונעשה לו סמוכות".

חטאם נחשב לכפירה ומרידה במלכות שמים, כי אדם המאמין שיש בורא לעולם שברא את עולמו יש מאין והוא מקיימו בכל רגע והכל תלוי במאמר פיו, יודע היטב שאין עצה ואין תבונה נגד רצון ה', ואם ברצונו לקיים את העולם, העולם יתקיים, ואם ברצונו להחריב, לא יועילו רבבות 'סמוכות' להציל את העולם, "דאגתם"

ופינות שריפת חמץ המכלים חמצן שהינו כה יקר לאנושות, קיימת סכנה לעתיד "שכבת האוזון" המקיפה את האטמוספירה (המתכלה עקב צריכת יתר של אנרגיה).

הבולמוס שאנו מכירים בבתי הספר ובחיידרים בדאגה ל"איכות

הסביבה" ול"מיחזור" כערך שלומדים עליו ועושים יצירות, מבצעים ופרסים גם על חשבון לימודי קודש (כפי שבגליונות "קול החינוך" בעבר נכתבו על כך תגובות מגוונות), הם ענפים של השקפה הזויה המכונה "חינוך לקיימות", המשריש במוחם של החניכים שהאדם הינו אדון לעצמו ועל העולם ויכול לשלוט ולהתמודד עם כל מצב. היפך האמונה היהודית הנצחית שהכל נגזר מלמעלה.

מטבע הדברים, מוסדות החינוך החרדיים הנתמכים ע"י השלטון ומחוברים לכל התכניות שהמדינה חפצה בהם, נפגשים בהבלים ובתפליות אלו, שכבר חדרו עמוק עמוק למוסדות החינוך ועד לשיבות לצעירים. למיגזר "אחראי" זה יש שפע של תקציבים, כך

אין כל חדש תחת השמש, כל דור וכפירתו שלו. בעולם הגדול רווחת אסכולה המקיפה את כל העולם המערבי המפותח, זה שהורגל שהוא 'כל יכול' במדע, ברפואה, בנשק, בחלל, בטכנולוגיה ובאיכות החיים וכל תפוקו, הוא בטוח בכך שתכנית העתיד של העולם תלויה בו ובפיקוחו.

תרבות זו מתיימרת לצפות את הקשיים והאסונות שהאנושות אמורה לפגוש, ובשל כך היא ממליצה כיצד לנהוג בחיי היום יום, כמה וכיצד לצרוך את המשאבים, ואיך לדאוג לצמצום מספר האזרחים בהתאם לכמות היכולת להאכילם.

תרבות זו משרישה חובת חינוך לחובות אזרח למען נקיון וניצול משאבים גולמיים למיחזור, ובכך לדאוג ל"קיימות" של העולם מאחר והדורות הבאים מצויים ב"סכנה", עקב התנהלותו ה'מופקרת' של האזרח שכאשר הוא גומר ללגום פחית שתיה, אינו משליכו לסל האשפה המיועד לו, כמו גם אם לא מניח כל סוג של פסולת בפח המתאים לו לשם "מיחזור", כמו גם אם לא יצמצמו את מדורות ל"ג בעומר

מסמך עמדה IV נובמבר 2004
סדרי עדיפות לאומית
בתחום איכות הסביבה בישראל
כרך א - החינוך הסביבתי בישראל
עורכת: ד"ר טל מיל
המחלקה למונחים ומתודות הסביבה

חשפה על שינוי בהתנהגות אפשרית בעיקר בשתי דרכים: באמצעות תיקון חוקים ואכיפתם ובאמצעות חינוך.
מערכת החינוך בישראל אימצה את המושג **קיימות** (פיתוח בר קיימא) מתוך כוונה, שחינוך התלמידים לכיוון של שיפור איכות החיים בדור שלנו, ייעשה מבלי לפגוע במשאבים, בטבע ובסביבה של הדור הבא. כך יתאפשרו חיים בסביבה טובה יותר גם לנו, בדור הזה וגם בדורות הבאים.
ללימוד ולחינוך בדרך של **קיימות** יש ערך חינוכי מוסף הבא לביטוי בערכים נוספים כמו: אחריות, סבלנות, סובלנות ולימוד השונה, עבודה בצוות, יחסי אדם וחברו ועוד בעלי חיים; ובעקרונות המתמייחים לקרקע כערך יצרני ולאומי ולא רק כערך נדל"ן, לטיפוח הסביבה ורגישות אסטטית ועוד.
ערכים ועקרונות אלה ורבים נוספים מהווים חלק מהתהליך החינוכי ומתקבלים באמצעותו, וביאו בסופו של התהליך, לקבלת איכות חיים ואיכות סביבה טובים יותר גם בדורות הבאים.

מרכז קהילתי יבנה
השנה החדשה
שנת גיבורי הכוח
 סיפור מאת גלעד ונעמה פל ודיי התמלא
 אביזרי תמורה והיכולים את הפעולה לטובת מרחק
 אל מאמץ המעורבות המרובית בארץ שנת המעורבות

בנות 11:30-11:11 קהל: 111
 בנות 12:30-12:12 קהל: 112
 בנים 14:30-14:14 קהל: 113
 בנות 15:30-15:15 קהל: 114

יום רביעי
 כ"ז כסלו

אולם גנים במחנה "ירי ברזיל 2"
 10:30-12:30
 13:30-15:30
 כניסה: 8

בשיתוף הגוף הציוני הוותיק "קרן קיימת לישראל", חוגים חווייתיים לנוער בנושא מצוות השמיטה, ולמרבית התמיהה, עיריית ביתר החרדית לא מצאה עם מי למנף את מצווה זו, כי אם עם הגוף הכפרני המובהק ה"קק"ל שנוסד כמפעל ציוני של רכישת אדמות תוך תעמולה ואיסוף כספים ע"י "הקופסא הכחולה" אליו שלשלו המוני בית ישראל

התמימים את שאריות הצדקה שלהם ובפרט האמהות בעת שהזילו דמעות בהדלקת הנרות וגם הן רצו לזכות ב"קרן קיימת לישראל", לחלקת אדמה בא"י שיתכן ובבוא היום יהנו מזה בעלייתם לארץ.

הגוף הגרנדיזוי הזה מצהיר עד היום לאחר 120 שנה מהיווסדו, שהוא פועל עם אותם ערכים שהיו מאז נוסד. ה"קק"ל" שהינו קרן קיימת ל... מדינת ישראל, הקים באדמותיו קיבוצים, ובנטיעותיו גידל פטריוטים לחלוציות, עוקר את השמיטה מאז ועד היום ומפיץ תרבות ציונית כפרנית.

והנה עד לכאן הגענו - בעידן ההפקרות החרדית שעשתה שותפות עמוקה עם כל הגופים במדינה כדי לכבוש את הנוער ולעשות לו "חינוך מחדש" - מי הוא זה שעושה תעמולה למצוות השמיטה? למצווה שכל תוכנה היא "כי לי הארץ" - לא אחר מאשר ה"קק"ל" - ה"קרן קיימת לישראל" הכפרני, החלוצי, הקיבוצי - הוא זה שהפך לשותף בחוויית השמיטה - חוויית האמונה הנצחית לילדי עיר חרדית.

קרן קיימת לישראל

קרן קיימת לישראל, שנוסדה בקונגרס הציוני החמישי (1901), נועדה להיות הזרוע הביצועית של הקונגרס הציוני, לפעול למען רכישת קרקע בארץ ישראל, לסייע בגיוס תרומות מהעם היהודי למטרות חינוך ציוני והתיישבות יהודית בארץ ישראל.

הקרן הקיימת שייכת עד היום להסתדרות הציונית העולמית ומחזיקה ברשותה כ-13% מאדמות המדינה.

האגף לחינוך ולנוער של קרן קיימת לישראל מופקד על החינוך הציוני-אקולוגי והקניית לבני נוער בארץ ובתפוצות. לצורך זה, מתרגם האגף את פעילויות קרן קיימת לישראל בתחום הציונות האקולוגית לתוכניות חינוכיות. לקרן קיימת יש שלושה מרכזים חינוכיים הממוקמים בלב היער ולמבקרים בהם מזומנת חוויה חינוכית, המשלבת ערכים סביבתיים אקולוגיים בצד ציונות ואהבת הארץ.

הדבר זועק לשמים מה קורה אתנו?! כיצד גורמים חרדים הופכים להיות חלק בלתי נפרד מההטפה והחינוך לאחריות אישית ל"קיימות" הכפרנית כמו גם לפעילות משותפת עם הקק"ל הציוני המכריז התרסה כלפי שמיא - לנו הארץ! האמנם ילדי ישראל הקדושים הם הפקק? הרי כל ה"טוב" שהם מרעיפים דרך הרשויות המוניציפליות, הוא במטרה להחזיר את ההשקפות הכפרניות לילדי ישראל!

חברו להם 2 האסכולות הגרנדיזויות ה"קיימות" - תוצר הכפרנות האוניברסלית העולמית וה"קרן קיימת" הציונית מייצרי אסכולת - "נקח את גורלנו בידינו", ונטפלו לסייע לחינוך החרדי.

הדבר אינו סוד, שכל קשר עם כל גוף שהוא, קשור לתיקצוב כספי של הגוף עתיר הממון שעיקר הפעילות המאסיבית שלו היא להפיץ את האג'נדה שלו לנוער.

העיריות שהכסף מסנוור את עיניהם מחד, והתנ"ם ששכחו את ייעודם שהם מופקדים על תינוקות של בית רבן הטהורים, לשמור על מקוריותם הרוחנית, מביאה אותם לבגוד בחינוך ילדי ישראל, עבור בצע כסף.

שהפיתוי הכספי עושה את שלו להשתלב בעשייה למען הנקיון והמיחזור ואיכות הסביבה, בשילוב עם העיריות החרדיות שגם להם ענין בקמפיין הנקיון וההכנסה הכספית לקופה העירונית.

מה נורא הדבר שנושא אשר יסודתו בכפירה עמוקה בבורא עולם, מוצא מקום אצל יהודים חרדים לדבר ה'. ההילה הגאוותנית הזו כ"אדוני הארץ", שליטה דמיונית על עתיד היקום, מתכוון גם למשהו הרבה יותר רחב וכפי שאנו קוראים במסמך של ה"מחוז החרדי" סניף ירושלים:

"התכנית המשולבת לחינוך ל"קיימות" - מטרות ההשתלמות למורים: "לבסס ולהרחיב את תשתיות הידע הסביבתי ברוח החינוך לקיימות, לפתח כלים ליישום עקרונות החינוך הסביבתי בדגש על עשייה למען הסביבה, לקדם בצוותי ההוראה את עקרונות החינוך לקיימות במטרה להוביל לשינוי חברתי".

"קיימות" בעיר אלעד!

והנה אנו מתבשרים על חדשות בעיריית אלעד, העיר שכבר שנים מתערבת בחינוך הילדים וסוחפת את תלמודי התורה לסגוד ל"חווה החקלאית" במסווה של עיסוק ב"מצוות התלויות בארץ", כאשר במסמך שלהם על ה"חווה החקלאית", לא נרתעו לכתוב את הדברים המזעזעים הכפרניים ("קיימות") דלהלן: **"תחום החקלאות מאפשר לנו לחשוף את התלמידים לבעיית קצב גידול האוכלוסייה לעומת כושר הנשיאה של כדור הארץ לספק מזון לכלל התושבים".**

בית ספר משתף
חווה חקלאית, אלעד

חווה חקלאית באלעד, בפיקוח המפקח מלכיאל אברהם ובניהול המנהל דוד בוגנים משתפת בפעילות חווייתית, לימודית וערכית מבוססת את המצוות התלויות בארץ:

ראש העיר המכהן הרב ישראל פרוש פנה למשרד החינוך לאשר הקמת חווה חקלאית ואכן אושרה פרוגרמה של 4 כמות, 2 מנבדות, חממה ושטחי חקלאות.

חווה חקלאית יהיה כלי חינוכי נדיר במערכת החינוך בחברה החרדית על גווניה השונים. מאגר המורים בחווה מקובל על רבני העדות השונות ומנהלי בתי הספר ותלמידי התורה. התלמידים לומדים באופן פעיל וחווייתי את כל הנושאים הנלמדים במשניות, במסכתות זרעים ומיישמים בפועל - בחווה את ההלכות התלויות בארץ, מפנימים ומנסיימים ידע רוחני ותורני

נוסף, תחום החקלאות מאפשר לנו לחשוף את התלמידים לבעיית קצב גידול האוכלוסייה לעומת כושר הנשיאה של כדור הארץ לספק מזון לכלל התושבים. אחד הפתרונות המוצעים יהיה בתחום החינוך והוא צרכנות בנויה של מנון. החווה עוסקת בתחומים אלה הן מהפן הלימודי מעשי, והן מהפן ההלכתי מעשי.

פה טמון אוצר הברכה

בעולם הולכת וצומחת תודעת המוסר והערך. המוסר, המצפון, גופים בינלאומיים מעודדים פסידות על קיימת וזנחה על הסביבה.

חילוצים סביבתיים המונעים פסידות וזנחה על הסביבה. אחרים בבל הולכים למחזור. הכפרות סמלת - זנחה מחוץ ארצותיה של החשיבות והחשיבות בך.

בניית אספלט ורשתות את המנועים בנבנת הפשיטות אגם הקשר על הפעילות והתחדד והתקשתה כפי קיימת את קיומה הפשיטת. נעשה זאת בעמדת, ודאי בך וזכר בנבנת המנועיות.

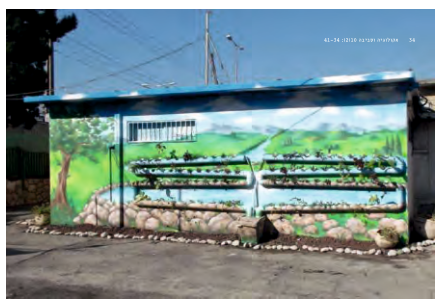
ולאחרונה בהקשר לשנת השמיטה, ממנפת העירייה שוב את כפירת ה"קיימות" לילדי אלעד הטהורים, כאשר בפרסום רשמי של העירייה מופיעה תמונה של "פח שמיטה" ע"פ שיטת החזו"א, כאשר לצידו מעתיקים את טירוף ה"קיימות" כדלהלן: **"בעולם הולכת ורווחת תופעת הפרדת הפסולת, מדינות וגופים בינלאומיים מעודדים שמירה על קיימות והגנה על הסביבה",** וכך באמצעות מושגי קודש, מחדירים נגיפים של כפירה ר"ל.

"קרן קיימת" בעיר ביתר

לאחרונה נודע על גורם נוסף שנכנס למערכת ההשפעה על הנוער החרדי, כאשר בעיר ביתר עילית מקיימת העירייה חוגים במתקני העירייה

חינוך ל"קיימות" בבני ברק

קידום מדיניות סביבתית וחינוך לקיימות ברשות מקומית חרדית - חקר מקרה בני ברק

המעורבות, ונעתיק ציטוטים בודדים בלבד ממחקר המתייחס בעיריית בני ברק, ממנו ניתן ללמוד על המהלך.

במחקר שכאמור פורסם לפני למעלה מעשור (2011 למניינם), מנסים הם להבין ולהגיע למסקנות, כיצד ניתן להחדיר נושא שהינו זר לחלוטין בציבור החרדי, וכיצד מתגברים על חסמים 'טבעיים' המונעים זאת? וכך הם כותבים:

"בישראל נעשים בשנים האחרונות מאמצים לשילוב חינוך לקיימות בקבוצות תרבותיות שונות, ובהן החברה החרדית... מחקר זה מתמקד בעיריית בני ברק כרשות מקומית חרדית שעשתה מהלך אסטרטגי חלוצי לקדם קיימות וחינוך לקיימות בגישה מערכתית בקהילה החרדית המקומית. הקמת 'יחידה סביבתית ברשות המקומית ומינוי בעלי תפקידים מתוך החברה החרדית"

...שילוב הקיימות בניהול העירוני וקידום חינוך לקיימות התפתחו באופן משמעותי לאחר הקמת יחידה סביבתית ברשות המקומית ומינוי בעלי תפקידים מתוך החברה החרדית שעברו הכשרה מקצועית מתאימה.

"התאמת חומרי למידה למערכת החינוך החרדית"

יחידה זו נקטה גישה מערכתית לקידום חינוך לקיימות שכללה מספר כיווני פעולה, ובהם מיסוד שיתופי פעולה עם גופים ממשלתיים ולא-ממשלתיים חיצוניים, פיתוח והתאמה של חומרי למידה ותוכניות לימודים סביבתיים למערכת החינוך החרדית, ושיתוף הקהילה בחינוך בלתי פורמלי לקיימות.

וכמוזכר "הצמחת סוכני שינוי מתוך הקהילה" שזה הוא סוד ההצלחה שלהם לכל השינויים מרחיקי הלכת בציבור החרדי בעשורים האחרונים

הממצאים מצביעים על מספר עקרונות להטמעת קיימות וחינוך לקיימות... הצמחת סוכני שינוי מתוך הקהילה שהשינוי מקודם בה.

...שילוב חינוך לקיימות בקהילות אלה והגברת מעורבותן בתהליכים מקדמי קיימות המתקיימים בחברה הרחבה דורשים התמודדות עם חסמים שמקורם מחוץ לקהילות אלה (התנהלות הממסד) ומתוך הקהילות (חסמים תרבותיים).

התהליך הראשון הינו שינוי הלך המחשבה והתפיסה המנוכרת של ה"מחנכים" בעצמם, ומכאן ועד להשפעה על הציבור הרחב, הדרך לא רחוקה

ניקח לדוגמה את העיר בני ברק, עיר חרדית מובהקת לכל דבר ועניין, שכלל תושביה מאמינים באמונה שלימה שהבורא יתברך הוא המקיים את העולם בכל רגע והכל תלוי במאמר פיו, ושאינן עצה ואין תבונה נגד רצון ה', ואם ברצונו לקיים את העולם, העולם יתקיים, ואם ברצונו להחריב, לא יועילו רבבות 'סמוכות' להציל את העולם. מכורח השקפה תורנית זו, מובן מאילו שהתושבים אמורים להתייחס לכל המגמה העולמית של "חינוך לקיימות", כחלק מהמגמה העולמית להפקרות ואתאיסטיות ההולכת ומתפשטת ברחבי העולם ו"ל, ולהתרחק מדעות כפרניות אלו הרחק כמטחוי קשת.

אין ספק שכל תושב בני ברק חרדי מסכים לכך שגם אם הוא חפץ בעיר נקיה, אך הוא מבין שאין לסגוד לערכים שהם היפך ההשקפה היהודית וכי אין להסכים לכניעה מחשבתית לרוח הכפירה המשתוללת בעולם במלא התוקף.

אך לבושתנו העיריות משתפות פעולה עם מגמה זו מסיבות כלכליות, ומסייעים בפועל להחדיר מושגים כפרניים אלו במסווה תורני הגורם לכך שרבים אינם יורדים לעומקם של דברים בחושבם שבסך הכל מדובר בעניין פרקטי ותו לא. וכך נכנס למוסדות החינוך המושג של "חינוך לקיימות" שמעקם לגמרי את ההשקפה היהודית בקרב הילדים, ושבשתא כיון דעל על.

עד היכן מגיע שיתוף הפעולה של העירייה בנושא זה, ניתן להיווכח מחוברת מחקר בשם "אקולוגיה וסביבה" (מחודש יוני 2019 למניינם) בנושא: "קידום מדיניות סביבתית וחינוך לקיימות ברשות מקומית חרדית - חקר מקרה בני ברק".

המחקר מתמקד "בהטמעת ערכי קיימות ועקרונות של התנהלות בת-קיימא בחברה החרדית בישראל... מחקר זה מתמקד בעיריית בני ברק כרשות מקומית חרדית שעשתה מהלך אסטרטגי חלוצי (בחברה החרדית) לקדם קיימות וחינוך לקיימות בגישה מערכתית בקהילה המקומית".

לאחר שהמחקר מתייחס לקשיים הקיימים בהטמעת ערכים אלו בציבור החרדי, הוא מספר כי בשנת 2011 למניינם הוקמה ע"י ראש העיר דאז וסגנו, יחידה סביבתית, כאשר בין היתר מספר בהקשר החינוכי על "מינוי רכות חינוך לקיימות, א. ק. הבאה מהקהילה החרדית, נמצא כגורם מפתח שאיפשר גישה מערכתית בקידום החינוך לקיימות... השתלבת ביוזמות ובתוכניות חינוכיות לאומיות, התאמת חומרי למידה ותוכניות בחינוך לקיימות לחברה החרדית ויישום התוכניות בבתי ספר (בעיקר לבנות) ומאמצים להרחבת הישום לבתי ספר לבנים, עידוד התפתחות מקצועית של אנשי חינוך".

בחוברת מופיעים טבלאות, המלמדות על המהלכים העיקריים של עיריית בני ברק לקידום חינוך ל"קיימות". כמובן שלא ניתן במסגרת זו להעתיק את כל המהלכים

...קידום חינוך לקיימות בקהילה חייב התפתחות מקצועית של מובילי התהליך ברשות המקומית ושל מחנכים. המרואיינים ציינו שהתפתחותם המקצועית כבעלי תפקידים ברשות (שהתבצעה במוסדות לא־חרדיים) שינתה את תפיסותיהם המנוכרות לגבי 'סביבתנות' ואקטיביזם סביבתי, והדגישו שחיזוק האוריינות הסביבתית של מחנכים בהשתלמויות תרם משמעותית לקידום החינוך לקיימות במערכת החינוך המקומית.

הקושי לחדור ל'חינוך הפורמלי' והדרכים להערים על הציבור באמצעות 'שינוי השם'!

פיתוח והתאמה של תוכניות לימודים וחומרי למידה בתחום ה'קיימות' לחינוך החרדי **הפורמלי** הודגשו על־ידי המרואיינים כתהליך מורכב הדורש התייחסות למספר היבטים. הראשון, הוא בחירת נושאים שאינם מתנגשים עם ההלכה ועם ערכים ונורמות הנגזרים ממנה. דוגמה קלאסית עוסקת בפסולת, שנחשבת נושא "טמא" שאינו מתאים לשיח בציבור החרדי, ולכן הכללתו בתוכניות לימודים מחייבת שילוב ערכים נוספים המעניקים לו "לגיטימציה".

מגייסים ערכי יהדות למסע תעמולה המנוכר מיהדות...

למשל, רכזת החינוך הסביבתי ברשות, אסתר קינן, חיברה את נושא ה"מיחזור" להלכת ה'גניזה': "מקורות כתובים אנחנו יכולים לגנוז, לא להשליך למיחזור נייר, עולה כאן הנושא של גניזה, ונכנס ההיבט הסביבתי של גניזה... כשאנחנו מדברים על גניזה מדברים על בעיית המקום [הפיזי]".

מציאת הדרך לקבלת אישור מהממסד הרבנים...

היבט נוסף קשור לתהליך המסורבל של קבלת האישור מהממסד הרבני להכנסת תכנים הראויים לחינוך החרדי והמוצגים באופן חזותי המקובל בקהילה החרדית.

ושוב שינוי השם מ'נחלת הכלל' למונח התלמודי 'רשות הרבים' על מנת שיתקבל כמושג יהודי

אופן שילוב הנושא 'רשות הרבים' הוא דוגמה לגישה המערכתית שהיחידה הסביבתית נקטה בפיתוח ובהתאמה של תכנים סביבתיים לחינוך החרדי. מובילי הקיימות ביחידה הכירו בנחיצות העיסוק בנושא זה לנוכח התודעה הנמוכה של התושבים לחשיבות השמירה על נחלת הכלל וההזנחה המאפיינת שכונות חרדיות רבות.

ליחידת לימוד זו ניתנה הכותרת 'רשות הרבים' הלקוחה מהתלמוד ומקובלת בקהילה לעומת המונח 'נחלת הכלל' שעלול להיתפס כמושג פחות ברור או מחייב.

רק באמצעות משתפי פעולה מתוך המחנה ניתן להגיע ליעד הנכסף: מקצוע לימודי בתוך התתי"ם!

יחידת הלימוד נבחרה כנושא המתאים למוסדות חינוך לבנים ("חדר"), פותחה על־ידי מחנכים חרדיים, לוותה בכתיבת ספר לימוד ייעודי ואושרה על־ידי המשרד להגנת הסביבה. ב־2017 למדו את הנושא כ־3,500 בנים בכתות ה־ו'. המרואיינים זיהו דוגמה זו כהצלחה בקידום חינוך לקיימות

בחינוך הפורמלי.

ערכים יהודיים וחגים, ועקירת מנהגים עתיקי יומין, כאמצעים להטמעת והקניית ערכים אוניברסליים...

שיתוף הקהילה בחינוך בלתי פורמלי ל"קיימות" זוהה על־ידי המרואיינים ככיוון פעולה הכרחי לחיבור הקהילה המקומית לנושאים סביבתיים. אסטרטגיה מרכזית שנבחרה היא **קיום פעילויות למשפחות המאורגנות סביב ערכים יהודיים וחגים** (בעיקר חנוכה, ט"ו בשבט ולי"ג בעומר), גישה שאפשרה לקשור היבטים סביבתיים ויחסי אדם־טבע למנהגים ולאורח החיים החרדיים, וכך להקנות רלוונטיות לנושאי סביבה עבורם.

דוגמה מייצגת לאירועים סביבתיים כאלה היא אירוע ל"ג בעומר מרכזי בעיר, שכולל "מדורת־ענק" חלופית המבוססת על אנרגיה חשמלית ומופעלת באמצעות דיווש אופניים. האירוע מלווה במערך הסברה מקדים בקהילה לגבי הקשר בין מדורות לזיהום אוויר.

מגלים את אמריקה: הובלת שינוי חברתי מצליחה יותר כשסוכני השינוי צומחים מתוך הקהילה...

...מחקרים מלמדים שהובלת שינוי חברתי בקבוצות

תרבותיות מצליחה יותר כשסוכני השינוי צומחים מתוך הקהילה ועוברים הכשרה מקצועית לתפקיד הכשרה זו הקנתה להם כשירות שאפשרו להם לתרגם את השיח הסביבתי המתקיים בחברה הרחבה, לשפה ולערכים המוכרים לחברה החרדית.

'שותפות בתהליכי קבלת החלטות', המפתח לייצור סוכני שינוי הנאמנים לשליחותם!

...בניית אמון הדדי בין סוכני השינוי מתוך הקבוצה

התרבותית למקבלי החלטות ולבעלי העניין החיצוניים, כפי שהתקיימה בין מובילי הקיימות בבני ברק לבין המוסדות הממשלתיים, חיונית לקידום שיתופי פעולה פוריים. שיתופי פעולה אלה הם נדבך חשוב ביצירת התנאים המאפשרים לקבוצות תרבותיות ייחודיות להשתתף בשיח הציבורי ולהיות שותפות בתהליכי קבלת החלטות המתקיימים בחברה הרחבה.

והתוצאה... "שינוי מרשים בעיר"!

...ניתן לראות בתהליכים המתרחשים ברשות המקומית בני

ברק ביטוי לשינויים שחלים בשנים האחרונות בחברה החרדית בישראל

...מהמחקר עולה שהקמת יחידה סביבתית בעיריית בני ברק

והקדשת משאבים לפתרון נקודות החיכוך בין גישות של קיימות לקהל היעד יצרה שינוי מרשים בעיר.

כך, באמצעות סוכני שינוי מבפנים, שינוי שמות ומושגים, ושיתוף פעולה של עירייה חרדית, עולה בידו של הממסד החילוני לחולל שינוי ערכים עמוק והחדרת מושגי הבל ורעות רוח היונקים מהשקפות כפרניות לתוככי הציבור החרדי, בלי שהציבור יבחין בכך ובטבעיות ידחה רעיונות עוועים אלו מכל וכל.